

Loodusmaja leht

VÄLJAANNE NR. 5
DETSEMBER 2008

JÕ

Robert Oetjen

sattus maailma avastades Ameerikast Eestisse

Keskonnahariduse Keskuse juhataja Janika Ruusmaal sündis pisitütar Inger. Soovime talle palju õnne! Janika asemel on nüüd juhataja Robert Oetjen, kellega tegime selle numbri intervjuu.

Miks ja millal Te Eestisse tulite? Mina jõudsin Eestisse 17. juunil 1992. aastal. Ma maletan täpselt kuupäeva sellepärast, et see oli minu jaoks ülipõnev aeg ning sellest 3 päeva hiljem sai Eesti oma raha. Ma tulin Ameerika rohkorpuse liikmena, enne Tallinna tulekut olime kaks nädalat Riias. Kui ma alustasin ülikoolis viimast kursust, uurisin ma erinevaid võimalusi, kuidas saaks teise maailmanurka avastada minna. Rahukorpuse pakkus kõige paremat võimalust ning liitusin teadmata, kuhu nad mind saadavad. Olin valmis minema Aafrikasse või Lõuna - Ameerikasse või Aasia väiksele saareriigile, kuid kui ma kirja avasin, lugesin et lähen hoopis Eestisse. See inglise keele õpetaja meet pidi mind siin hoidma 2 aastat. Nüüdseks on rohkem kui 16!
Millega Te Eestis olete tegelenud? 2 aastat olin Elva gümnaasiumis õpetaja. Viimasel aastal koolis mulle tundus, et ei taha veel ära minna, kõik nagu just algas. Samas aga koolis ei tahtnud väga jätkata. Elvas olin sõbraks saanud

Rein Kuresooga, kes kutsus mind tööle Eestimaa Looduse Fondi. Tegelesin ELF'is projektide- ja organisatsiooni juhtimise- ja arendamisega 9 aastat. 2004. a kevadel asusin tööle Looduskaitseühingus "Kotkas", kus hakkasin tegelema Alam-Pedja looduskaitsealaga. Lühikest aega ka töötasin Riiklikus looduskaitsekeskuses, siis Kotkasse tagasi, kus põhiliselt olen tegelenud Alam-Pedja jõeluhude hooldamisega ja Palupõhja Looduskooli arendamisega. Mulle meeldib ka koolitusvaldkond ning olen ka seal veidi tegutsenud.

Kus Te Ameerikas elasite ja kuidas see koht Teile meeldis? Elasin Connecticut'i osariigis kaheksa erinevas väikelinnas. Seal oli päris hea kasvada. Kui nüüd järgi mõelda, siis minu poisipõlve mängumaa oli väga hea. Maja taga jõgi ja soolaveega märgala, suured puud, palju ruumi ja vabadust! Ülikoolis käisin Indiana osariigis, mis oli suurepärane. Tegin seal jalgrattasporti ning seal oli ilusaid maastikke.

Kirjeldage mõnda kohta Ameerikas, mida Te soovitate sinna minnes kindlasti külastada? Ma tegelikult olen üldse väga vähe Ameerikas ringi reisinud, aga kindlasti soovitan minna kirde osas asuvatesse osariikidesse - Vermont, New Hampshire, Maine. Seal on võrratud

maastikud, palju metsa ja vee- kogusid - kõige parem aeg on sügis, kui suhkruvahtrad on fantastiliselt värvirikkad.
Kas Teil on mõni lemmik paik Eesti looduses? Neid on mitmeid. Palupõhja loomulikult. See on selline koht, mis muutub kogu aeg armsamaks ning mida saaks ilmselt lõpmatult avastada. Lõuna-Eesti on sellest väga erinev, aga ka mulle väga südamelähedal. Hiiumaa...

Kelleks Te lapsena tahtsite saada? Suure auto juhiks ikka.

Kes on Teie lemmikloom? Kas lemmikloom või lemmikloom? Ootan, et saaks millalgi majja sisse kolida, siis võtaks küll ühe hea iseloomuga koera, nagu mul lapsepõlves oli. Meil oli kuldne retriiver ja must labrador, kes olid väga mõnused kaaslased loomad. Aga korteris ei tahaks väga looma pidada.

Mis on Teie lemmiktegevused? Looduses hulkumine, käsitöö, igasugused tööd ja tegevused õues, kalapüük, talimatk. Igasugune omal jõul liikumine (jooks, jalgrattasport, ujumine). Olen ka mitu aastat harrastanud talisuplust.

Mis koolis Te käisite ja mis eriala Te õppisite? Õppisin Indiana Ülikoolis, Bloomingtoni linnas, ingliskeelse kirjanduse ja ajaloo erialal.

Kuidas Te Tartu Keskonnahariduse Keskusesse sattusite? Ma olin selle asutuse loomise juures, Eestimaa Looduse Fondi esindajana ning olin kuni siia tööle asumiseni ka keskuse nõukogus. Janika

Tere kõigile!

Seekordne leht on eelseisvate pühade tõttu läbi ja lõhki jõuluteemaline. Tegime huvitava intervjuu Keskonnahariduse Keskuse uue juhatajaga ja räägime erinevate maade jõuluvanadest. Kindlasti lugege meie juttu sellest, kuidas eestlased pühi pidasid. Õpilaste loomingust on meil mõned talveteemalised teemantluuletused.

Sellel talvel on meil lumega väga vedanud. Kasutage seda võimalust—minge välja kelgutama, suusatama, lumesõda mängima või niisama lumememme ehitama.

Endiselt ootame pilte, jutukesi, luuletusi või muud oma loomingut. Kõik saatke Kirsile - kirsi.kriit@gmail.com.

Häid pühi!

Kirsi ja Jannu :)

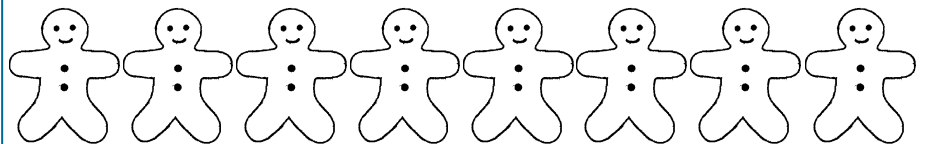
Sisukord

Robert Oetjen sattus...	1
Huvitavaid fakte	2
Mis toimub Loodusmajas?	2
Jõulud	3
Teemantluuletused	3
Häid jõule	4
Ühenda punktid	4

Huvitavaid fakte jõuludest

- * Elektrilised jõululambid võeti kasutusele 1895. aastal.
- * Laul "Aisakell" kirjutati algselt tänapühadeks, alles pärast sai sellest üks populaarsemaid jõululaule.
- * Jõulude ajal müüakse rohkem teemante kui ühelgi muul ajal aastas
- * Mehhiklaste arvates punaste aluspükste kandmine vanaaastaõhtul toob uuel aastal uue armastuse.
- * Esimene jõuluteemaline postmark anti välja Kanadas 1898.
- * Esimese jõulukaardi kujundas 1843 J. C. Horsley.
- * Iga aasta raiutakse jõulupuudeks maha 34-36 miljonit puud.
- * Esimene pill, millel mängiti laulu "Püha öö" oli kitarr.
- * Esimesed kirjalikud allikad jõulupuudest on teada Saksamaalt 1531.
- * Ukrainas pannakse jõulupuule ka mänguämblik koos võrguga. Ämbliku leidmine jõulukuuse pealt jõuluhommikul pidavat õnne tooma.
- * Inimesed hakkasid jõulukinke vahetama umbes 19. sajandi alguses.
- * Maailma kõige kõrgem jõulupuu (76m) oli Ameerikas 1950. aastal
- * Oma kaasaegse, rahvusvaheliselt levinud puna-valge välimuse sai jõuluvana 1932. aasta Coca-Cola reklaamikampaaniast.
- * Indias kaunistatakse kuuskede asemel banaanipuid. J
- * Arvatakse, et igal aastal jääb 400 000 inimest haigeks süües halvaks läinud jõulutoitude ülejääke.

Mis toimub Loodusmajas?

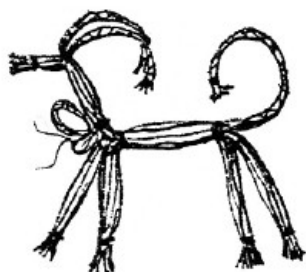
- 29. , 30. dets. ja 2. jaan Laste talvepäevad loodusega**
- 6.-8. veeb. Loodusmaja talvelaager Käärikul**
- 11.-12. veeb. Pildiviktoriin "Kas tunned loomi?"**
- 13. veeb Sõbrapäeva lilleseadekonkurss**
- 25. veeb. Joonistuskonkursi tähtaeg**
- 3. märts Loodusajakirjade viktoriin**
- 9. aprill Loodusmaja õpilaste kevadkonverents**
- 22. aprill õpilaskonverents "Meie elukeskkond"**
- 8. mai Emadepäeva lilleseadekonkurss**
- 26. mai Lillepidu**

JÕULUD

Jõulud olid pühad päevad, mil üks aasta oli lõppemas ja uus algamas. Maarahvas uskus, et kõik mida tehti jõuluajal määras ära kui hästi läheb tal järgmisel aastal. Selle uskumuse pärast peeti kinni paljudest erinevatest traditsioonidest.

Jõuludeks koristati ja ehiti kogu majapidamine ning valmistati kõige rikkalikumad piduroad. Kuna pühade ajal ei tohtinud tööd teha, tuli kõigi ettevalmistustega varakult hakkama saada. Tavaliselt alustati ettevalmistustega juba 21. detsembril. Näiteks tehti jõulukroone ja -krässe, samuti lambarasvast ja mesilasvahast kolmeharuliseid küünlaid või tõusti varavalges, et teha valmis jõuluvorstid.

Enne pühi koristati kõik eluruumid ülimalt hoolega, sest ei tohtinud enne põrandat pühkida, kui jõulud läbi. Kardeti, et jõulude ajal pühitakse tolmu koos õnnega majast välja. Kui maja korras, toodi sisse jõuluõled ja see tähistas jõulude algust.

Õlgedel mängiti jõulumänge, puhati ja ka magati. Arvati, et õled toovad õnnistust ja tervist. Samuti summutasid õled sammude müdina – usuti, et hinged tahavad

vaikust. Õled toodi põrandale just selleks, et neil magada, kuna enda magamisase jäeti kodu küllastavatele esivanemate hingedele. Hingede pärast hoiti uue aastani vaikust, toit laual, voodid tühjad ja tuba öösel valge. Pidi jälgima, et toidunõudel poleks kaasi peal. Lisaks sellele usuti, et peale pererahva saunas käiku lähevad hinged sauna vihtlema.

Jõuluöödel, eriti vanaaastaõhtul soovitati üleval olla – kui muidu ei jõudnud, siis kasvõi vahetustega. Kui magama heideti, siis soovitavalt õlgedele põrandal ja riided seljas.

Usuti, et peres, kus ei valmistata jõuluroogasid, pole järgmisel aastal midagi head loota. Pidulaual pidi kindlasti olema õlu, sealih (poolik seapea), jõululeib ja jõuluvorstid. Tavalised jõulutoidud olid veel pähklid, kapsad, keedetud oad, herned, naerid, kala ja või.

Jõuluvorstid tehti aluses tavaliselt valged, s.o. vaid tangust ja sibulast. Alles hiljem hakati tegema sellist verivorsti, mida me praegugi jõulude ajal sööme.

Jõululeib, õlu ja liha pidid laual olema terve jõuluaja ja igaüks pidi saama niipalju süüa, kui tahtis. Jõuluõöl tuli süüa 7, 9 või 12 korda, siis on inimesel uuel aastal jõudu, jaksu ja tervist, tema tööd õnnistatud ja tal pole leivapuudust. Üks söögikord ei pidanud olema väga suur portsjon, piisas ka mõnest suutäiest. Kui mõni toidupala kukkus laua alla, ei tohtinud seda

üles võtta

ja üldse ei tohti-

nud jõuluajal laua ja voodi alla val-

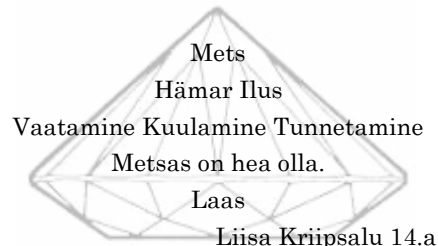
gust näidata ega sinna vaadata.

Kuna jõulude ajal olid kõik tööd peale hädavajalike keelatud, veeti aega koos perega. Mängiti jõulumänge, mõistatati mõistatusi, valmistati õlgedest looma- ja inimkujusid. Tehti ka õlest nuute, ning taoti üksteist nendega. Saartel oli lemmik jõulutegevuseks laulmine.

24. detsember oli saunas käimise päev. Saun pandi kütte juba hommikul ja enne pimedat pidi kindlasti saunas käidud olema. Oldi kodus oma perega.

Südaööst, kui algas uus aasta, võisid poisid ja mehed minna küla peale head uut aastat soovima. Kui vanaaasta sees või uuel aastal tuli külla naisterahvas, pidi talle meeste püksid kaela viskama – siis ei kaduvat õnn kodust ära. Uue aasta öösel või hommikul viskas peremees kaevu soola ja tõi sealt vett. Vesi valati kaussi ning selle põhja pandi nuga ja midagi hõbedast. Peremehest alates pesid kõik seal nägu - see pidi hoidma inimest uuel aastal haiguse ja kõige kurja eest. Uue aasta juurde kuulus ka õnnevalamine ja igasu-

Teemantluuletused

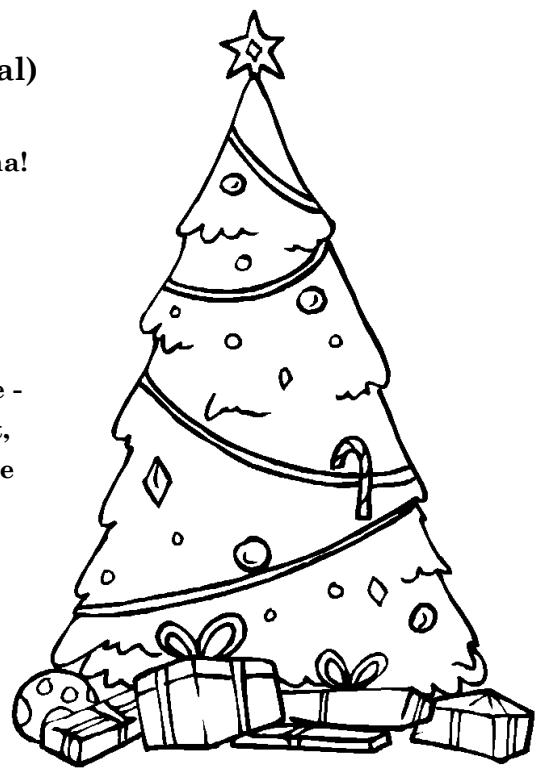

Lumeootus (L.Tungal)

Tule, lumi, ükskord maha!
Õpi pilvest langema.
Katusele, aia taha
saja valge hangena.

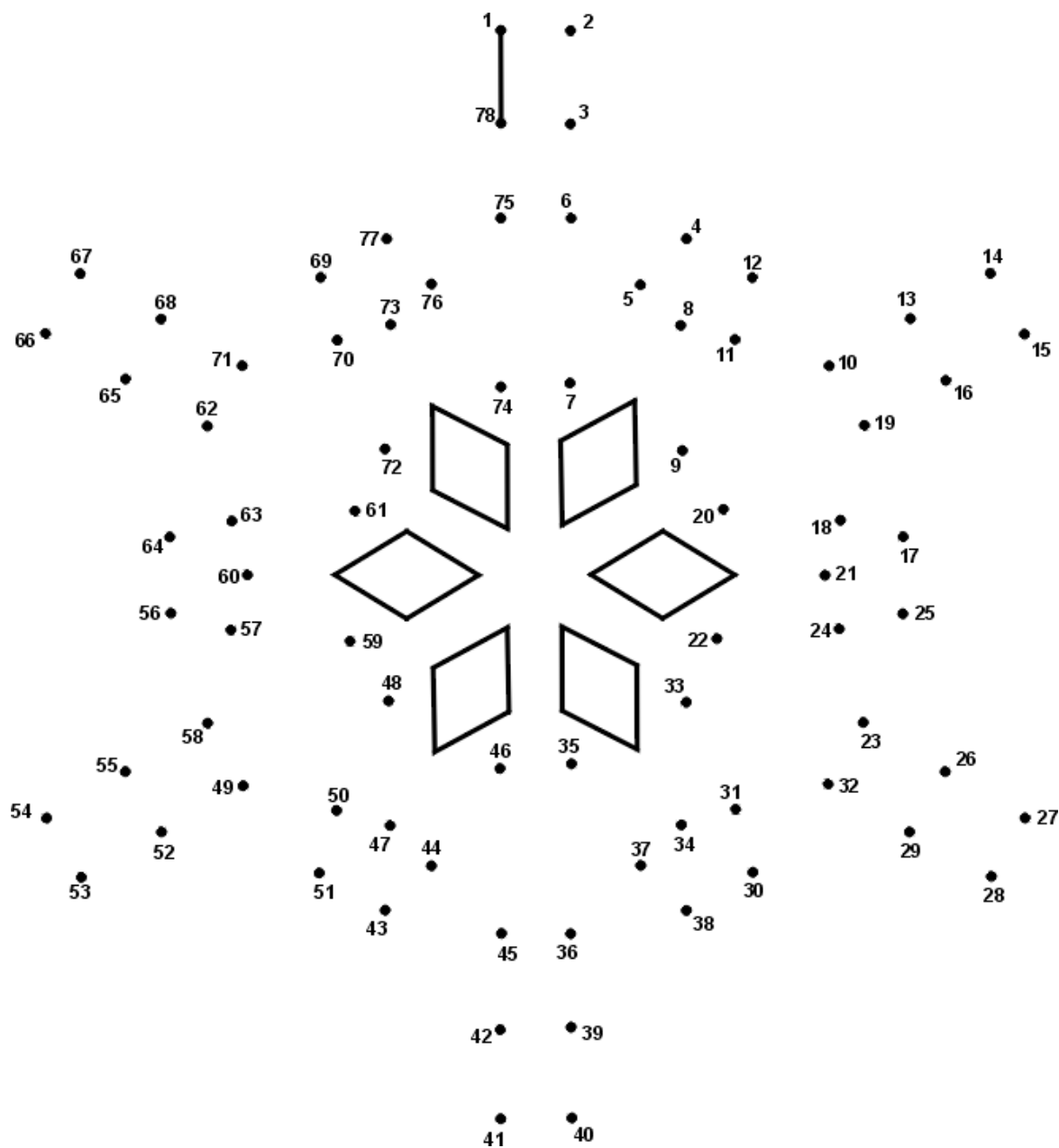
Tule, lumi! Tule homme -
ootan sind kui külalist,
et võiks juba ülehomme
oodata su sulamist...

LEHE LEIATE VÄRVILISENA
VEEBILEHELT- WWW.TEEC.EE

Lehe tegid: Kirsi Kriit ja Janne-Mai Liias

Häid jõule!

Ü
H
E
N
D
A

P
U
N
K
T
I
D